

ez megnyilvánulás magában rejt. Konkrétan, hogy ez a visszahúzódnak önmagában is a közélet irányába mondott kritika. Mэгhózzá erős kritika, kommentárok nélkül.

Ráadásul éppen ez a csavar kapcsolja össze és fogja egyúttal egységbe az amúgy kétpólusú tárlatot. Így tömörödnek egy központi gondolat, érzet hordozójává a hangulatukban a metafizikusokat idéző, a társadalmi jelen már-már szurreális, groteszk jelenségeiből építkező festmények (amik a festészet múltjához, az előzményekhez való ragaszkodást is magukban hordozzák e kontextusban) az inkább már „csak” képzőművészként való látásból és kifejezési módból fakadó művekkel.

Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy az egyes munkákban nem jelenik meg a (kortünetként felfogható) elidegenedés, az abból való eltűnés, no meg az annak eltüntetésére irányuló óhaj. Pontosabban ennek drámai volta. Ékesen beszél erről az a gyárépület előtt álló lamasszút (szárnyas, emberfejű oroszlán, akár Pelevin Szirrufja is lehetne) ábrázoló, *Kiégett vízió* című kép, melynek egy részét drasztikus gesztussal a művész kiégette. A festészet eszközeivel ugyan, nem ténylegesen. Viszont e kiállítás közegében ez a ténylegesebb, mégis. Mondhatni szikár kifejezőmód, lírai mivolta ellenére.

Ez mit sem változik a másik oldalt. Az alkotás utáni meditatív állapot ábrázolása itt is mentes bármilyen olcsó misztifikációtól. Majdnem hogy tárgyi attribútumaiban jelenik meg mindössze. A lefolyó, a szappan, még az ecset is gyakorlatilag hétköznapi eszközök, profán részesei a hétköznapiaknak. Kiemelésükkel, a környezetükből kiragadva nő meg a jelentésük, majd együtt, egymás és a művészet viszonylataiban kapják meg a fennköltégüket. A kevesebb sokszor több, tartja a mondás, ez itt is igaz. A megtisztulás eszközei viselik ennek nyomait. A szappan lyukas, a tenyér vörös. Ez a stigmaszerűség, amely a megtisztulás köreit hordozza. Napi ismétlődésükben mantraszerűek a mozdulatok, tartalmuk miatt pedig nem elcsépelhetők. Ami pedig a leginkább közös ebben a kiállításban, az a hiány. A negatívban megfestett arc (*Fiktív negatív*), a lyuk a szappanban, az ecset mosásának irányváltozása (a felhígult festék visszazfelé kezd áramolni a videón), a megfestett szobortörödédek, amelynél az elveszett rész kapja a hangsúlyt, de akár a kiürült kávésbögre az 56-os lányra helyezve mind ezt mutatja, mintegy gondolati összpontkeresésre hívja a művész hasonló útjának nyomán a befogadót. Mindezek alapján elmondható, hogy Könyv Kata izgalmas, sokrétegű anyaggal jelentkezett, amit magunkévá tenni mégsem nehéz. Hogy miért? Mert alapjaiban a mindnyájunkban ott lévő, korunk kitermelte ürökről szól, amit, míg az ember a műveket nézi, legtöbbször konkrét szavakban megfogalmazni sem kell.

Klaniczay Gábor

Ellenkultúra a 80-as években*

Válogatás Bp. Szabó György plakátgyűjteményéből

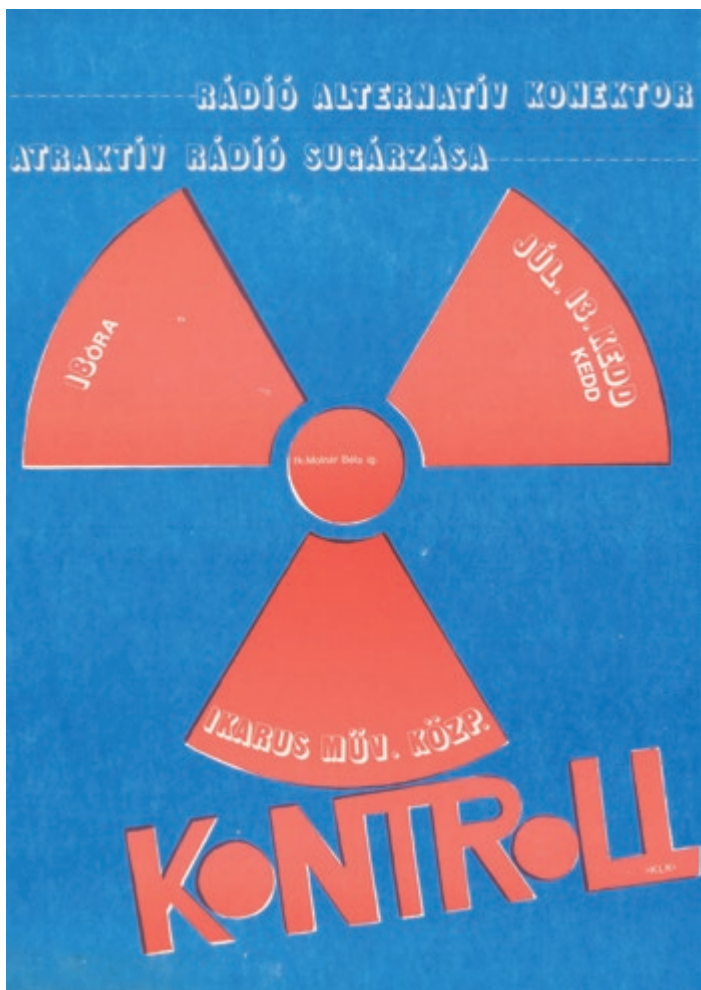
➤ BTM – Budapest Galéria Kiállítóháza, Budapest

➤ 2013. április 16 – május 26.

Volt-e ellenkultúra a nyolcvanas évek Magyarországn? Úgy emlékszem, volt. Rengetegen utáltuk azt, amihez a hivatalos kultúrában hozzá lehetett férni, és sokan voltunk, akik a saját önkifejezésünkre a Nyugaton ellenkultúrának nevezett megnyilvánulásokban találtuk meg a formát. Ellenkultúra volt, ha házibulin táncoltunk, őrzöngtünk, ágyba bújtunk. Ellenkultúra volt a szamizdat kiadványok terjesztése, a „repülő egyetemek” szervezése, az aláírásgyűjtés. Ellenkultúra volt, ha nudista telepen napoztunk a Délegyházi bányatónál, de az is, ha éjszaka

* A 2013. április 16-án elhangzott megnyitó szöveg szerkesztett változata.

meztelenül mentünk fürödni a Balatonba. Ellenkultúra volt, ha avantgárd kiállítások megnyitójára, happeningre, performance-ra, amatőr pinceszínházak előadásaira jártunk, s utána jól berúgtunk. Ellenkultúra volt, ha lakásban rendezett költészeti felolvasásra, színelőadásra, experimentális zene-koncertre mentünk, és persze ellenkultúra volt az is, ha kábulatba estünk. Az ellenkultúrának voltak félhivatalos színhelyei is: külvárosi művelődési házak, mint a Ganz, a Kassák Klub, az Ikarusz, egyetemi klubok, mint az Eötvös Klub (Hordó), a Bercsényi Klub, a Ráday Klub, a Közgáz Klub, az Egyetemi Színpad, olyan felügyelt rezervátumok, mint az Ifjúsági Park, a BBS, a Lágymányosi Közösségi Ház, a Fiala Művészek Klubja, az Almássy téri Szabadidőközpont, a Petőfi Csarnok, és voltak olyan rövid ideig működő valódi „szabad övezetek” is, mint a balatonboglári kápolna. És persze ne feledkezzünk meg arról, hogy az ellenkultúrában központi szerepet játszott egy új médium, ahol összegződött a sokféle izgága, mást-akará mozgolódás: ez volt a rockzene.

E kiállítás plakátjai is ennek az ellenkultúrának a vizuális termékei. Pontosabban, azon belül is egy meghatározott korszak szülöttei.

A magyarországi rockzenében (mint az egész világon) a hetvenes évek végén létrejött, kiforrálódott egy „új hullám”, olyan új együttesek alakultak, amelyek a beat-korszak híressé lett és a szórakoztatóipar által beszippantott sztárjaival szembefordulva ismét amatőr, fésületlen, lázongó zenét kezdtek játszani. A legvadabb köztük a „punk” volt, ebbe az irányba tapogatózott nálunk a „csövesek” kedvenc „kőkemény rock” együttese, a Beatrice, majd később a CPG. Mások az underground művészetből próbáltak ötleteket meríteni, ilyen volt az 1977-ben a Ganz Mávag Művelődési Központban Lou Reed, David Bowie, Roxy Music és Kraftwerk szövegeket felolvasó, majd néhányat el is énekelő Molnár Gergely és együttese, a Spions – akik azonban 1978-ban disszidálva hamar eltűntek a hazai undergroundból. A „new wave” azonban folytatódott: 1980. augusztus 23-án, a Hajógyári Szigeten megrendezett „Fekete Bárányok” koncerten lépett színre a szentendrei képzőművészek által létrehozott A. E. Bizottság, 1980. szeptember 13-án, az akkori Kulich Gyula – ma Kálvária – téri pszichiátriai klinika udvarán az URH és a Balaton. Néhány éven belül azután már több tucat új hullámos és punkegyüttes működött (VHK, Európa Kiadó, Kampec Dolores, Kontroll Csoport, Trabant, Neurotic, Embersport, ETA, Aktus, Electric Petting, Bp. Service, Art Deco, Hús, Spenót zenekar, Tudósok, Balkán Tourist, Sziámi, Ági és Fiúk, Lacht El Bahhtar, Sexepil, Csokonai Vitéz Műhely, CMC, Szkárosi & Konnektor Rt., 2. Műsor, Új Modern akrobatika, Lois Balast, ef. Zámbo Happy Dead Band, Ugha Christie, Orkesztra Luna, Kézi Chopin).

A körülöttük kialakuló „new wave” miliő sajátos életérzést tudott megfogalmazni arról, hogy milyen volt a nyolcvanas évek elején az „igen-igen kemény, kemény világ”. „Álompor, álompor, ments meg ettől a várostól.” „Mocskos idők, szeretnem kéne, a jövő itt van és sose lesz vége.” „Húzd be sötét függönyöd, senkihez sincs már közöd.” „Rémes hely, bérelj fel, munka nélkül vagyok, megbízhatsz bármivel.” „Nem kell a púder / nem kell a vaker / nem kell a fanki / nem kell a punk / csak egy: az undergrund.”

Ellenkultúra volt ez? Pontosabban: lehet-e azt mondani, hogy ez volt nálunk az ellenkultúra? A szövegekből gyakran kicsengő elkeseredett, goromba hangulat mellett voltak e daloknak és a hozzá kapcsolódó koncerteknek harcias, vidám, lírai és persze komikus pillanatai is: a zen buddhizmust és dadaizmust keverő Bizottságbohózatok, Víg Mihály bánatos, humoros vagy misztikus dalai, a VHK sámánesztázisa, Pajor Tamás szarkasztikus rap-szövege. A nyolcvanas évek közepének Magyarországnál el lehetett mondani, hogy „a rockandroll az nem egy tánc”. A nyolcvanas években kialakult stílusnak és formanyelvnek lettek azután a folytatói a kilencvenes évek alternatív sztárjai: a Kispál és a Borz, a Hiperkarma, a Quimby.

Ennek az ideges, vibráló, olykor eufórikus, olykor deprimált ellenkultúramozgólásnak a vizuális lenyomatát közvetíti az a gazdag gyűjtemény, amit e miliő lelkes és aktív résztvevőjeként (az Art Deco, majd a BP Service zenészeként), továbbá az itt látható koncertplakátok egy részének az alkotójaként összegyűjtött BP. SZABÓ GYURI. Ki hitte volna, hogy az agyonzsúfolt falújságokról tépetten lelógó, körüti fatörzsekre felrajzszögezett, néhány amúgy illegális felületekre kitűzött, házilag gyártott, fusiban kinyomtatott koncertplakátból idővel becses kulturális relikvia, vagy akár piaci értékkel is rendelkező műalkotás lesz? (Kivéve talán a szentendrei Vajda Lajos Stúdió tagjaiként akkoriban már képzőművészként is elismert Bizottság-tagok által rajzolt plakátokat, amelyekről a hozzáértők már akkor is láthatták, hogy művészet, és amelyek közül itt is láthatunk jó sokat.)

Amikor ezeket koncertplakátokat most, egy negyedszázaddal később a Budapest Galéria kiállítótermében a falán szemlélhetjük egybegyűjtve, nemcsak a történelmi hangulat érinti meg az embert, a hajdan-volt underground nosztalgiája. Látnunk kell azt is, hogy az ellenkultúra hetvenes-nyolcvanas években világszerte elterjedt vizuális nyelvezetének Magyarországon is voltak eredeti, tehetséges képviselői. Egy sajátos képi kultúra, pontosabban képi ellenkultúra – nevek, szövegek, ezerféle furcsa betűtípus, harci jelszavak, vad arcok, meztelen testek és mindenféle meghökkentő ábrák kavarnak körülöttünk. Élvezet látni, felidézni azt a sok jó koncertet, kiállítást, felolvasást, amelyekről olyan kevés emlék maradt.

i n s i d e e x p r e s s

Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület

studio.c3.hu

_014

FRIDVALSZKI MÁRK

1 bal
Széria “We the Children
of Golden Age”, 2013
vegyes technika, írógép, papír, din A4

2 jobb
“Rediscover”, 2013
xerox, papír, din A4–A0, ed. ∞

I don't see
anything else
but Black Spaces.

{Open the Horizon.}

**THE
ARTIST
MUST
REDISCOVER
RESPONSIBILITY.**

RESPONSIBILITY

REDISCOVER

MUST

ARTIST

THE

Szellemes Nahte idéz.

Vető János kiállítása

BTM – Budapest Galéria Kiállítóháza

1036 Budapest, Lajos u. 158.

2013. augusztus 29 – szeptember 29.